

מבעל דף היומי בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן

העזר בעיון | פרייקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעור שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף

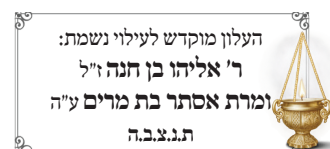
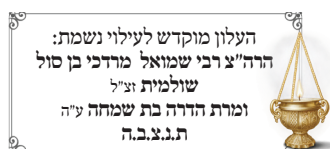
היומי במלגה מוכבדת למגיד שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהוצאת גדולי ישראל מכל העדות והחוגים |

מבחרים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנזקקים ואברכים עמלי תורה

בס"ד

שבוע ראש השנה

יום ראשון כ"ד באלול - יום שבת א' בתשרי תשפ"ז

ברכת שנה טובה כתיבה וחתירה טובה לכלל הלועדים ולכלל בית ישראל

שראשית הגז ומתנות כהונ אינם נוהגות אלא בארץ, לקמן [קל"ז ע"ב] אמרו, אמר רב נחמן בר יצחק האידנא נהוג עלמא כהני תלת סבי, כרבי אלעאי בראשית הגז, דתניא, רבי אלעאי אומר ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ וכו', ע"כ הנוגע אלינו, ולא הוזכרו שם מתנות כהונה, ויתירה מזו, הפרק מלא בהלכות מתנות כהונה שהיו כולם בבבל, ואף היו מגדים עליהם כמו שיבואר, ובפשטות ודאי שמתנות נוהגות בחוץ לארץ אף למנהג, אבל רש"י כתב [שבת י" ע"ב] על מה שאמרו שם רב חסדא הוה נקיט בידיה תרתי מתנתא דתורא, וכתב שם רש"י, אף על גב דרב חסדא בחוצה לארץ הוה לא ילפינן מהכא דמתנות נוהגות בזמן הזה דהאידנא נהוג עלמא כרבי אלעאי בראשית הגז וכן מתנות בימי רב חסדא אכתי לא נהוג כרבי אלעאי ובימי רב נחמן בר יצחק נהוג כוותיה בראשית הגז ולא במתנות והשתא קא חזינא דנהוג אף במתנות וכי היכי דאחזוק במנהג בראשית הגז בימי רב נחמן ולא מחינן בהו ונהגנא כולה כוותיה השתא דנהוג אף במתנות לא משנינן מנהגא. ע"כ. דהיינו דלא תיקשי לן ממאי דחזינן דכולהו אמוראי סברי דנהגי בחוצה לארץ דשאני זמן זה מזמנא, דאע"ג דבזמנא לא נהוג כרבי אלעאי בזמן הזה נהוג כוותיה. אמנם הרמב"ם [פ"ט מהלכות בכורים ה"א] כתב וז"ל, ומצוה זו נוהגת תמיד בין בפני הבית בין שלא בפני הבית ובכל מקום בין בארץ בין בחוצה לארץ. אמנם לסברא זו צריך לבאר מה ראו על ככה לנהוג כרבי אלעאי בראשית הגז ולא במתנות, הלא טעם אחד להם, ואי"ה יבואר בפרק הבא.

דף קכ"ט ע"ב

האבר והבשר המדולדלין באדם טהורים, מת האדם הבשר טהור. האבר מטמא משום אבר מן החי, ואינו מטמא משום אבר מן המת דברי רבי מאיר, ורבי שמעון מטהר.

ולחלכה ברמב"ם [הלכות טומאת מת פרק ב' הלכה ו'], האבר והבשר המדולדלים באדם ואף על פי שאין יכולין לחזור ולחיות טהורים, מת האדם הרי הבשר טהור והאבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן המת, מה בין אבר מן החי לאבר מן המת אבר מן החי בשר הפורש ממנו ועצם הפורש ממנו טהורים ואבר מן המת בשר הפורש ממנו ועצם הפורש ממנו כמפורשים מן המת השלם ומטמאין בשיעורן.

דף ק"ל ע"א

פרק עשירי

הזרוע והלחיים והקיבה נוהגין בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין.

שני פרקים הבאים עוסקים בשתיים ממתנות הכהונה, פרק זה עוסק בזרוע ולחיים וקיבה הניתנים לכהנים מהשוחטים, והפרק הבא עוסק בראשית הגז הניתנת לכהן.

ובענין מתנות אלו בחוץ לארץ, דעת רבי אלעאי

כולל ומכון ראש פינה:

וז"ל ערוך השלחן, כתב השולחן ערוך [סעיף כ"א] מתנות נוהגות בכל מקום בין בארץ בין בח"ל בין בפני הבית בין שלא בפני הבית ויש מי שאומר שאינן נוהגות בח"ל וכן נהגו. עכ"ל. וזהו דעת רש"י ותוספות משום דאיתא בגמרא רביא אלעאי אומר מתנות אינן נוהגות אלא בארץ וכן ראשית הגז משום דילפינן נתינה נתינה מתרומה, מה תרומה אינה נוהגת אלא בארץ אף אלו כן וכו', וכך נוהגים כל העולם, ומ"מ מי שרוצה ליתן יכול ליתן ולא מיחזי כיוהרא ויש מחסידים ואנשי מעשה שמהדרים לקיים מצוה זו גם בח"ל [כרתי ופלתי], וגם אני ראיתי בימי ילדותי לגדול אחד שקודם הרגל היה קונה דקה ושחטה ונתן המתנות לכהן, ואני לוי ואין ביכולתי לקיימה ואשרי אנוש יעשה זאת. ע"כ.

[יורה דעה סימן ס"א] אמרה התורה, וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה, וכל בהמה טהורה בכלל זה, אבל חיה אינה בכלל זה, ולכן לא כתבה התורה בהמה משום דחיה בכלל בהמה, וכאן לא חייבה התורה בחיה, ולכן לא כתבה שם בהמה.

בחולין אבל לא במוקדשין כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדש ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות וכו'.

אין מתנות כהונה נוהגות אלא בחולין ולא בקדשים ולא בבכור בין תם בין בעל מום מפני שהם כבר מתנות כהונה ואין קדושת המצוה חלה על קדושה זו, וכל הקדשים אם מקודם הקדישן ואח"כ נפל בהם מום פטורין מן המתנות, ואם הקדישן בהיות בהם מום חייבין במתנות מפני שלא חלה עליהן קדושת הגוף, והרי זה כמקדיש עצים ואבנים לדמיהן. ודוקא כשנפדו, אבל קודם פדיה פטורין שהרי קדושת דמים חלה עליהן וכל מין קדושה פוטר מן המתנות, אבל קדם הקדישן את מומן פטורין אפילו כשנפדו, דגם פסולי המוקדשים שנפדו יש להם קדושה, חוץ מן הבכור ומעשר בהמה דלעולם פטורין מן המתנות אפילו נולדו במומן שהרי כולו ניתן לכהן בבכור וכן במעשר בהמה חלה הקדושה אף על בעל מום.

דף ק"ל ע"ב

גופא, אמר רב חסדא המזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מלשלם מאי טעמא איבעית אימא דכתיב זה, ואיבעית אימא משום דהו"ל ממון שאין לו תובעים.

כתב הרא"ש [סימן ב'] ונפקא מינה בין הני לישני, דלשינא קמא אפילו לצאת ידי שמים לא מחייב דרחמנא פטריה, ולשינא בתרא מחייב, אלא שאין הכהנים יכולים להוציא ממנו בדין דמצי למימר לכל כהן התובע לא בעינא למיתב לך אלא לאחר, והלכתא כלישנא בתרא לחומרא, והוא מדברי התוספות [ד"ה ואב"א] וכן כתב הטור, אבל הר"ן כתב על פירוש רש"י

וז"ל, ותמינה, אם כן מאי איריא מזיק, אפילו איתנהו בעינייהו נמי אין להם תובעים. וכתב הר"ן דנראה דהכי קאמר בגמרא, כיון דמתנות כהונה ממון שאין לו תובעים הוא, נהי דכי איתנהו בעינייהו מחייב משום מצוה, כי ליתנהו בעינייהו אין כאן מצוה ולא דין ממון, הילכך פטור לגמרי, ולפיכך נראה דאפילו בבא לצאת ידי שמים פטור, ונחלק שם להדיא על התוספות הנ"ל, עיי"ש. והרמב"ם כתב שאינו חייב לשלם מפני שהוא ממון שאין לו תובע ידוע, משמע דסבירא ליה כדברי התוספות והרא"ש ופסק כלישנא בתרא לחומרא.

וכתב ערוך השלחן דנראה דאם היה לו כהן המכירו שרגיל ליתן לו תמיד, וכהן זה זיכם לישראל תלמיד חכם, דחייב לשלם בדיני אדם, כיון שאנו חושבים אותו כזוכה, ומ"מ יש להתיישב בזה, וצ"ע לדינא. אמנם כל זה כשכבר אכלן או הפסידן, אבל כשהן עדיין בעין ואין רצונו ליתנם לכהן כופין אותו ליתנם לכהן.

דאמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שאין נותנין מתנה לכהן ע"ה וכו' כל המחזיק בתורת ה' יש לו מנת, ושאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנת.

אם יש כהן תלמיד חכם לא יתנם לכהן עם הארץ, ומ"מ אם אין כאן כהן תלמיד חכם יתנם לכהן עם הארץ ולא ימתין עד שיזדמן לו חבר [תוד"ה מנין] דהא בתורה כתיב סתם כהן, וכן אם התלמיד חכם אין רצונו ליטול יתנם לע"ה, וכן אם התלמיד חכם הוא עשיר והעם הארץ הוא עני מוטב ליתן יותר להעני. [ק"ד ע"ב תוד"ה וניתנת].

דף קל"א ע"א

ההוא ליזאה דהוה חטף מתנתא, אתו אמרו ליה לרב, אמר להו לא מסתייה דלא שקלינן מיניה אלא מיחטף נמי חטיפה וכו' מספקא ליה אי איקרו עם אי לא איקרו עם.

מתנות אלו אין נוהגין אלא בישראל אבל כהנים פטורים, וכך שנינו בספרי וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם ולא מאת אחיו הכהנים דכהנים אינם בכלל עם, ודבר זה מפורש בתורה בעבודת יוה"כ דכתיב [ויקרא טז, לג] וכפר את מקדש הקדש וגו' ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר, הרי מפורש דכהנים אינם בכלל עם. אמנם הוא רק כשהכהן שוחט לעצמו אבל לא בשוחט למכור כמו שיתבאר בעז"ה לקמן.

ולהלכה פסקינן דלויים הוה ספק אם הם בכלל עם אם לאו, הלכך פטורים מליתן, שיכול לומר לכהן אייתי לי ראייה שאני בכלל עם, ומ"מ אם הכהן נטלן מהלוי אין מוציאין מידו מפני שיכול לומר להלוי אייתי לי ראייה שאתה אינך בכלל עם. אמנם הר"ן כתב, ומשמע לי דכיון דספיקא הוא אפילו נטל הכהן יחזיר ללוי דהא מסקינן בפ"ק דב"מ גבי ספק בכורות דתנן בהו המוציא מחבירו

מתנות אלו כתיבא בשופטים וכתוב סתם כהנים ודרשינן אפילו כהנת, ולכן לא מצינו בכל התלמוד שיועיל נתינה לכהנת בשאר מתנות כהונה וכן לוייה במעשרות, וצ"ע.

וכיון שיוציאין ידי נתינת מתנות אלו גם לכהנת, לכן כהנת הנשואה לישראל יכול הבעל לקבל מתנות בשביל אשתו כמו שאמרו בסוגיין, רב כהנא אכל בשביל אשתו וכן רב פפא ורב יימר ורב אידי אכלו בשביל נשותיהם, כלומר שקבלו המתנות בשביל נשותיהם שהיו כהנות, וכ"ש שהם עצמם פטורים ממתנות. והסתפקו האחרונים אם בעינן דעתה שתתן לו רשות לקבל המתנות או דילמא כיון שיד אשה כיד בעלה יכול לקבל גם בלא דעתה, וכתב הפרי חדש וז"ל, משום דמסתמא אנן סהדי דמקנה אשתו לו, ואף שאין השעה דחוקה להם שפיר דמי משום דבעל כאשתו, אבל אם אשתו גלתה דעתה דלא ניהא לה בהכי שימסרו המתנות ליד בעלה אלא שיתנו לידה פשיטא דלא מקיים מצות נתינה, דקרא כתיב [שם] ונתן לכהן, ולא לבעל כהנת. ומיהו בישראל בעל כהנת מסתמא ניהא לה ואף בלא ידיעת אשתו שפיר דמי ליתנו לבעל וכדכתיבנא, וגם הבעל יכול ליתנן או למכרם לאחרים בלי ידיעת אשתו, שאין הנשים מקפידות בכך. אמנם דעת הפרי תואר דלא בעינן רשותה, וכתב ערוך השלחן דכן נראה עיקר.

ואפילו איכא כהן גמור יכול ליתן לכהנת ולבעלה הישראל, ואדרבא אם זה הישראל הוא תלמיד חכם והכהן הוא עם הארץ הישראל קודם, ואם שניהם תלמידי חכמים שניהם שוים [יש"ש]. וכתב הרמב"ם [ביכורים פ"ט ה"ב] אבל חללה אינה אוכלת, שאין חללים בכלל כהנים. עכ"ל.

דף קל"ב ע"א

בכור שנתערב במאה, בזמן שמאה שוחטין את כולן פוטרים את כולן, אחד שוחט את כולן פוטרים לו אחד.

בכור שנתערב עם בהמות אחרות, אם קודם שבא הבכור ליד כהן חייבין ליתן המתנות מכולם דעל כל אחד ואחד יכול הכהן לומר תן לי מתנותיה ואין אתה יכול לומר שמא הוא הבכור דא"כ תן לי כולו. וכן הדין בספק בכור שחייב במתנות ממ"נ, אם הוא בכור כולו לכהן, ואם אינו בכור חייב במתנות. אבל בכור שניתן לכהן במומו ומכרו לישראל ונתערב באחרים, אם רבים שוחטים אותם וכל אחד שוחט בהמה אחת כולם פטורין, דכל אחד יכול לומר לכהן שלי הוא הבכור והמוציא מחבירו עליו הראיה, ואם אחד שוחט את כולם או שנים מהם אין פטורין לו אלא בהמה אחת, שהרי אין כאן אלא בכור אחד, ושני בכורות שנתערבו ואחד שחט שלש בהמות פטורין לו שנים מהם וכן לעולם.

עליו הראיה דאפילו תקפו כהן מוציאין אותו מידו, שכן הדין בתופס ממון שהוא מסופק מצד הדין דמוציאין מידו, ולפיכך לא נתחוויר לי מ"ש הרמב"ם [פ"ט מהלכות בכורים] שאם נטל הכהן מתנות מלוי לא יחזיר, ואמאי מאי שנא מספק בכורות, ועוד דבמתנות נתינה כתיבא בהו ויש בהם טובת הנאה לבעלים ומשמע דכל שיש טובת הנאה לבעלים בא כהן ונטל מוציאין אותו מידו. ע"כ מהר"ן. אמנם האחרונים חילקו דמה דאמרינן בספק בכור כשתקפו כהן מוציאין מידו, התם הספק הוא על עיקר הבכור אם הוא בכור אם לאו ולא מהני תפיסה מספק, אבל בכאן זהו ודאי שיש להכהן שייכות במתנות אלו, אלא דהספק הוא אולי בעל בהמה זו פטור מזה, יכול הכהן לומר אייתי ראיה, אך הרמב"ם בעצמו באמת פסק גם בספק בכור דאם תקפו כהן אין מוציאין מידו. ולהלכה כתב הרמ"א [סעיף כ"ג] דיש חולקין בכאן וס"ל דלא כהרמב"ם דאפילו נטלן הכהן מוציאין מידו, וכתב ערוך השלחן דלדינא נראה עיקר כדעה ראשונה והלבוש באמת השמיט דעת היש חולקין.

וכל זה בלוי שלא נתן או שחטף, אבל ודאי דאין לישראל ליתנם ללוי וכשנתן ללוי מוציאין מיד הלוי ונתינה בטעות היא, שהרי ונתן לכהן כתיב ולוי אינו בכלל כהן, דלהיפך מצינו שהכהנים נקראים לויים כדכתיב והכהנים הלויים בני צדוק אבל לויים יקראו כהנים לא מצינו בשום מקום, ולכן אף שיש מי שמסתפק בזה מ"מ העיקר לדינא כנ"ל, וכ"כ האחרונים [ערוך השלחן].

דף קל"א ע"ב

עולא הוה יהיב מתנתא לכהנתא וכו' רב כהנא אכל בשביל אשתו, רב פפא אכל בשביל אשתו, רב יימר אכל בשביל אשתו, רב אידי בר אבין אכל בשביל אשתו.

מתנות אלו נותנן אפילו לכהנת ויצא ידי חובתו, דהא דכתיב ונתן לכהן אפילו כהנת במשמע, ואפילו היא אשת ישראל, דכיון דקדושה לית בהו דאינן אסורים לזרים הרי היא מותרת בהן, ולא דמי לתרומה [יש"ש ד"ה לכהנת] דבמקום דכתיב בני אהרן אמרינן בני אהרן ולא בנות אהרן אבל בכאן דכתיב סתם כהן אפילו כהנת במשמע.

ויש לדון מה הדין בשאר מתנות כהונה ולויה, האם גם כן ניתנות לכהנות, וכתב ערוך השלחן דנראה דדין זה אינו אלא במתנות דזרוע ולחיים וקיבה, אבל בשאר מתנות כהונה ולויה כתרומות ומעשרות ופדיון הבן וחרמי כהנים אין יוצאים ידי נתינה כשנתנו לכהנות ולויות אף על פי שמעשר ופדיון הבן וחרמים מותרים לזרים, מפני שמתנות אלו אמורים בפרשת קרח, וכתיב שם במעשר לבני לוי וכוודאי למעוטי בנות לוי הוא דאתי וכן בכל מתנות כהונה כתיב שם וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך וגו', וכיון דכתיב אהרן דווקא זכרים ולא נקבות, אבל

וכתב הרמב"ם [פ"ט מביכורים ה"ג], ספק בכור חייב במתנות מכל צד, שאם בכור הוא כולו לכהן ואם אינו בכור מתנותיו לכהן, ואם נסתפק בשנים ולקח הכהן האחד מספק הרי השני פטור מן המתנות, עשאוהו כמו שזכה בו הכהן ונתנו במומו לבעליו. עכ"ל. וזהו שאמרו חז"ל בכמה מקומות עשו את שאינו זוכה כזוכה, ומזה למדו האחרונים דה"ה בשנתערב בכור בכמה בהמות ולקח הכהן אחד מהם, פטורים כולם מן המתנות אף כשהם ביד אחד.

השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות וכו' אמר רבא, זאת אומרת הדין עם הטבח.

פירש רש"י, דינו של כהן לתבוע מתנותיו מן הטבח. וכתב הר"ן, ואף על גב דחיובא אטבח רמיא, הני מילי בבהמה דבת חיובא היא, בהמת כהן ונכרי לאו בת חיובא היא. וכתב עוד, מסתברא דאע"ג דהדין עם הטבח טובת הנאה לבעלים, דהיאך הלה עושה סחורה בפרתו של זה. וכתב הרשב"א זאת אומרת הדין עם הטבח, נראה פירוש, שאע"פ שהטבח שוחט לישראל אינו יכול לדחות הכהן ולומר לאו בעל דברים דידך אנא זיל אצל בעלים, אלא הדין עמו ונותן לו, ולא למימרא שאם נתן לבעלים או מכרן לאחר שיהא הטבח חייב לו, דהא קיימא לן דמזיק מתנות כהונה פטור.

וכתב ערוך השלחן דשוחט לכהן וללוי פטור מן המתנות, נראה דה"ה השוחט לקטן, שהבהמה היא של הקטן פטור ג"כ, דהקטן אינו בר מצוה, וכן השוחט לנכרי פטור אף על פי שימכרנה לישראל, מ"מ כיון שבשעת זביחה אינה של בר חיובא פטורה מן המתנות דבזביחה תלי רחמנא.

ואף שהחייב הוא על השוחט מ"מ הטובת הנאה שייך להבעלים, דהבעלים יכולים ליתנם לאיזה כהן שירצו, וזו טובת הנאה שהכהן מחזיק לו טובה בעד זה, אבל כתב הב"י בשם רי"ו דאסור לו לקבל מעות מהכהן כדי שיתן לו המתנות, וכן אסור לקבל מעות מישראל כהן שיתן המתנות לבן בתו כהן, ואף על גב דבתרומה מותר להישראל לומר לישראל המפריש תרומה הא לך סלע ותן תרומה זו לבן בתי כהן, מ"מ בשאר מתנות כהונה אסור, והחילוק מבואר במסכת בכורות [כ"ז ע"א] ואי"ה יתבאר שם, והרמב"ם [פ"ב מתרומות ה"ב] מתיר בכה"ג גם בשארי מתנות, וכבר השיג עליו הטור, ואכ"מ.

השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות, והמשתתף עמהן צריך שירשום.

שנים שהם שותפים בבהמה חייבים במתנות דמאת העם כתיב אפילו שהבהמה היא של כמה אנשים, אבל ישראל שיש לו שותפות בבהמה עם כהן או עם גוי פטור אפילו מחלקו, ואמרו שצריך לרשום, כלומר לעשות סימן

על הבשר שידעו הכל שהכהן שותף בו שלא יחשדוהו שאינו נותן המתנות, וכן כשהגוי שותף בו. אמנם בגוי משתנה הדין, שכשהגוי יושב בבית המטבחים א"צ לרשום, מפני שהגוי דרכו להרבות דברים לאמר לו אל תמכור בכך אלא בכך וכיוצא בזה, ויראו הכל שיש לגוי שותפות, אבל בשותפות הכהן, כששוחטים לעצמם ולא למכור, אפילו כשהכהן יושב עמו בבית המטבחים צריך לרשום, מפני ששותק, ואין הכל יודעים שהוא שותף, וסבורים שהכהן רוצה לקנות בשר, ואפילו יושב על הארגז שהטבח נותן שם המעות, סבורים הם שהטבח הושיבו לשמור המעות ולא שהוא שותף בהבהמה.

ואם אמר, חוץ מן המתנות פטור מן המתנות. אמר מכור לי בני מעיה של פרה והיו בהן מתנות נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים, לקחן הימנו במשקל נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים.

כהן שמכר פרה לישראל וא"ל אני מוכר לך פרה זו חוץ ממתנותיה, הוי שיור וצריך ליתנם למוכר, שהרי מעולם לא מכר לו המתנות, ומבואר לקמן [קל"ד ע"א] דאם א"ל על מנת שהמתנות שלי, דהוא לשון תנאי, אינו תנאי והמקח קיים ויכול ליתנם לכל כהן שירצה, דכיון שא"ל לשון על מנת משמע להדיא שהמתנות היו בכלל המכר וקנאם הישראל, וכיון שקנאם הישראל מחוייב ליתנה לכהן, והתורה זיכתה לו בטובת הנאה ליתנה לכל כהן שירצה, וא"כ התנאי שהתנה על מנת שהמתנות שלי היה מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל והמעשה קיים.

וישראל שמכר פרה לחבירו ושייר המתנות, אף על פי שהוא שיור אם אמר בלשון חוץ כנ"ל, מ"מ החובה על הלוקח שהוא הטבח ליתנם לכהן שיברור לו המוכר, דהחייב הוא על השוחט, ולכן אם אין הלוקח שוחט בעצמו אין עליו חוב זה אלא על השוחט שישאל מהמוכר לאיזה כהן ליתנם.

ולכן השוחט בהמות של גוי אצל הגוי והתנה עמו שאיזה שתמצא טריפה תשאר לפניו ואיזה שתמצא כשרה תהיה קנויה לישראל, אפילו עשה עמו מקח פטור מכל המתנות, מפני שבשעת שחיטה עדיין היא של המוכר עד שתמצא כשרה ועיקר הקנין הוא אחר השחיטה, ואף על גב דרוב בהמות כשרות הן לא אזלינן בממון בתר רובא, וה"ה להיפך, בגוי שקונה מישראל ושוחטה ע"י שוחט אצל ישראל בתנאי שאם תהיה כשרה נשארת לישראל ואם טרפה שייך לו דחייב הישראל במתנות [פר"ח].

תנו רבנן: הזרוע והלחיים והקיבה נוהגים בכלאים ובכזי, רבי אליעזר אומר כלאים הבא מן העז ומן הרחל חייב במתנות, מן התייש ומן הצבייה פטור מן המתנות וכו'.

וז"ל הרמב"ם [הלכות בכורים פרק ט' ה"ה], אין חייב במתנות אלא בהמה טהורה בלבד שנאמר אם שור אם שה.

כלאים הבא מכבש ועז חייב במתנות, והכוי אע"פ שהוא ספק מפרישין ממנו כל המתנות. צבי הבא על העז וילדה הולד חייב בחצי מתנות שנאמר אם שה אפילו מקצת שה, תיש הבא על הצביה הולד פטור מן המתנות. ע"כ. והטור כתב, ובענין מתנות כוי הבא מבהמה וחיה, כתב הרמב"ם כוי אף על פי שהוא ספק מפרישין ממנו כל המתנות וכו', ואיני מבין דבריו למה מפרישין כל המתנות כיון שאינו חייב ליתנם והלא אינן טובלין.

ובכוי הבא מצבי שבא על העז חייב בחצי מתנות ממ"נ, שאם אין חוששין לזרע האב הרי כולו שה וחייב בכל המתנות, ואפילו אם חוששין לזרע האב ממ"מ לזרע האם ודאי דחוששין, וקיי"ל דשה ואפילו מקצת שה, ולפיכך חייב בחצי מתנות ממ"נ, אך על חצי השני פטור, דיכול לומר לכהן אייתי לי ראיה דאין חוששין לזרע האב, ולכן בתייש הבא על הצביה פטור מכל המתנות, שהרי בחצי שמצד האם ודאי פטור ובחצי השני יכול לומר לכהן אייתי לי ראיה דחוששין לזרע האב ואתן לך, וזו דעת הרמב"ם הנ"ל.

וכתב הב"י הביאור בדברי הרמב"ם, דסבירא ליה דכוי בריה בפני עצמה, דהיא ספק חיה ספק בהמה, והתורה שריבתה כוי אינו אלא בכוי שהוא בריה בפני עצמה ולא בבא משני מינים, ובבא משני מינים נאמרה ההלכה השניה שהביא הרמב"ם לחלק בין תיש הבא על הצביה לבין צבי הבא על העז.

אבל הרא"ש ס"ל דכל מין כוי ריבתה תורה ואפילו בתייש הבא על הצביה חייב בכל המתנות דכן גזרה תורה, וכ"ש בצבי הבא על העז, ולדעת הטור אינו אלא ככה"ג ולא בתייש הבא על הצביה, ודעתו דכיון שאפשר לומר דאין חוששין לזרע האב ואין כאן אפילו מקצת שה אין סברא לומר שהתורה ריבתה במתנות, ולדעתו זו באמת דעת הרא"ש, אמנם כתב על זה הב"י דאינו נראה, דאם כן לא הוה הרא"ש שתיק מלפרוש, אלא אף בתייש הבא על הצביה קאמר דחייב מריבויא דקרא וכמ"ש הר"ן בשם רש"י, וכך הם דברי רבינו ירוחם שכתב כוי שהוא ספק בהמה ספק חיה שנולד מתיש וצביה או בהיפך חייב בכל המתנות. ע"כ.

דף קל"ב ע"ב

דכי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא אמר רבי יהושע בן לוי זקני דרום אמרו כהן טבח שנים ושלוש שבתות פטור מן המתנות, מכאן ואילך חייב במתנות וכו', הני מילי דלא קבע מסחתא, אבל הכא הא קבע מסחתא. אמר רב חסדא האי כהנא דלא מפריש מתנתא ליהוי בשמתא דאלהי ישראל.

זה שכהן פטור מן המתנות דוקא כששוחט לאכילת בני ביתו, אבל כהן טבח שמוכר לאחרים חייב ליתן המתנות

לכהן אחר וכך דרשו חז"ל כיון דכתיב וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זובחי הזבח ולא כתיב מאת העם זובחי הזבח, ש"מ דהכי פירוש, מאת העם כששוחטים לעצמם ולא מאת הכהנים ומאת זובחי הזבח אפילו כשהם כהנים כיון שהם מוכרים לאחרים. ואם הוא קובע את עצמו למכור בבית המטבחים כקצב קובע חייב ליתן מיד, ואם אינו קובע למכור בבית המטבחים אלא בביתו פטור שנים ושלוש שבתות מפני שעדיין לא נתפרסם שהוא שוחט למכור, ומכאן ואילך חייב וכופין אותו בכל מיני כפיות אם אינו רוצה ליתן לכהן אחר.

ובזה נחלקו, דדעת התוספות [ד"ה כשהוא] דמן התורה אינו חייב אלא כששוחט בהמת ישראל, דכששוחט בהמותיו פטור אפילו בשוחט למכור, אלא דרבנן גזרו שחייב ליתן לכהן אחר דאל"כ ירגילו א"ע טבחי ישראל לשתף א"ע עם כהנים כדי להפטור ממתנות, ולכן כשאינו קובע א"ע למכור בבית המטבחים פטורו שנים ושלוש שבתות, דאי מן התורה איזה חילוק יש בין קובע עצמו במטבחים אם לאו. ודעת רש"י דגם מן התורה חייב בשוחט למכור בהמותיו, וזה שפטור בשבתות ראשונות כשאינו קובע א"ע במטבחים מפני שבאמת אין דעתו מוחלטת למכור וחושב שאם יהיה למי ימכור ימכור ואם לאו יאכלן בעצמו [ר"ן].

ואמר רב חסדא זרוע לאחד, וקיבה לאחד, לחיים לשניים איני, והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר במערבא פלגין להו גרמא גרמא התם בדתורא.

כתב הרמב"ם בפירוש המשניות, ואמרו הזרוע לאחד הקיבה לאחד לחיים לשניים ואם היו מתנות שור מחלקים אותן. לפי שאין מותר בכל מתנות כהונה לתתם לאיש אחד וכבר מנע מזה מאד. וכן הוא ביורה דעה סימן רנ"ז מבואר דאין ליתן כל הצדקה לעני אחד, וה"ה גבי מתנות כהונה לא יתנם לכהן אחד, ולכן יתן לכמה כהנים, ומ"מ יתן לכל אחד מתנה הגונה, וכך אמרו בסוגיין זרוע לאחד וקיבה לאחד והלחיים לשנים וכן הלשון יחלק לאלו השנים [פ"ה] ובשור הגדול יכול לחלק הזרוע לשנים לכל אחד פרק אחד מפני שיש בזה כדי נתינה, והטעם בכל זה משום דכתיב ונתן לכהן, דצריך להיות נתינה יפה [רש"י ד"ה התם].

אמנם בשולחן ערוך לא הזכיר דבר זה שמצוה לחלקם, אדרבה ז"ל, לא יחלקם להרבה כהנים, שצריך לתת לכל אחד דבר חשוב כדי נתינה, אלא נותן זרוע לאחד וקיבה לאחד ולחיים לשנים. ובשור הגדול יכול לחלק הזרוע לשנים, לכל אחד פרק אחד. ע"כ. וכתב שם הפרי חדש [ס"ק ט"ו] כן כתבו הרא"ש [סימן ה'] והטור, מכלל דסבירא להו דבלחיים וקיבה לא שייך פלגותא טפי מלחיים לשנים וקיבה לאחד, אבל מדברי הרי"ף והרמב"ם והסמ"ג לא משמע הכי, וגם נראה מדבריהם

דף קל"ג ע"א

אמר רבא, בדק לן רב יוסף האי כהנא דחטיף מתנתא, חבובי קא מחבב מצוה, או זלזולי קא מזלזל במצוה ופשטנא ליה ונתן ולא שיטול מעצמו. אמר אביי מריש הוה חטיפנא מתנתא וכו' משקל נמי לא שקילנא, לבר ממעלי יומא דכיפורי לאחזוקי נפשאי בכהני.

אין לו לכהן לחטוף המתנות אפילו אם הבעלים מתרצים אחר כך, דכתיב ונתן לכהן ולא שיחטוף מעצמו, ואפילו לשאול אותם בפה לא ישאל מפני שהוא מתבזה בכך, ובמתנות כהונה כתיב לך נתתם למשחה, כלומר דרך שררה וכבוד ולא דרך בזיון, אלא אם יתנו לו דרך כבוד יטלם. ובזמן שיש כהנים רבים בבית המטבחים הצנועים מושכין ידיהם והגרגרנים נוטלים, ואם היה הצנוע הזה במקום שאין מכירים אותו שהוא כהן יטול כדי שלא יאמרו עליו שאינו כהן, וזהו במקום שאין מכירים אותו, אבל במקום שמכירים אותו שהוא כהן ע"י נשיאת כפים או ע"י עלייתו לתורה ראשון א"צ ליטול, כן משמע בסוגיין.

אמר רב יוסף האי כהנא דאית ליה צורבא מרבנן בשבבותיה ודחיקא ליה מילתא ליזכי ליה מתנתא, ואף על גב דלא אתי לידיה, במכרי כהונה ולויה.

בזמן שהיו תרומות ומעשרות נוהגות בא"י היה כל אחד נותן הפרשתו לכהן ולוי המכירו ואוהבו והיה נחשב גם קודם שקיבל את ההפרשות כאלו קיבלו, כמו שאמרו חז"ל [גיטין ל' ע"א] במכרי כהונה ולויה דזוכה גם קודם דמטי לידיהו מפני ששארי הכהנים והלוים יש להם היסח הדעת מזה והוא כמאן דמטי לידי המכירים [רש"י שם ד"ה במכרי] ולזה אמרו חז"ל לענין מתנות אלו כאן בסוגיין דהכהן הרגיל לקבל מתנות אלו מאיזה בעה"ב יכול לזכותם לישראל מכירו שיקבלם מיד הבעה"ב מכירו וכשהישראל מקבלם הוה כאלו קיבלם הכהן ונותנם לישראל זה.

ולא התירו רק כשהישראל תלמיד חכם ודחיקא ליה שעתא, ואף גם זאת שלא יהיה הכהן משרת בבית זה הישראל שמזכה לו המתנות דשמא לא ירצה בלבו לזכותו אך הוא מוכרח לזה מפני שהוא בביתו [פירוש הרמב"ם], וכן אם הכהן הוא משרת בבית המזכה לו תמיד ועתה הוא מזכה לאורח ישראל תלמיד חכם שמתארח בבית רבו המזכה לו תמיד ג"כ אסור, דאולי אין רצונו בלב שלם לזכהו ורק הוא מוכרח לעשות לרצון רבו שזה התלמיד חכם מתארח אצלו [לפי רש"י] וכ"ש שאין הכהן המשרת בבית ישראל המזכה יכול לזכות לבעליו זה המזכהו תמיד דאין כאן נתינה כלל.

וכתב ערוך השלחן דגם לכהן קטן יכול ליתן המתנות דלא כתיב לאיש אלא סתם לכהן וגם הקטן כהן הוא, ואף אם נאמר שאי אפשר להקנות לקטן, במתנות לא שייכא

שהזרוע גופיה יכול לחלקו לג' אם הוא גדול ביותר שיש לכל אחד כדי מתנה, ומכל מקום פסק המחבר נראה עיקר, וכן נראה דעת רש"י.

אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל האוכל מבהמה שלא הורמה מתנותיה כאילו אוכל טבלים ולית הלכתא כוותיה.

להלכה, מתנות אלו אין בהם שום קדושה ולפיכך אינן טובלין את הבשר, כלומר שאינם אוסרין את הבשר להיות טבל שיהא אסור לאכול קודם ההפרשה כתרומה שאוסרת את התבואה קודם ההרמה, ולפיכך יכול הכהן למוכרן וליתנם לכלבים מפני שאין בהם שום קדושה, ומ"מ מצוה להפרישן מיד אחר השחיטה דזריזין מקדימין למצוות, וכבר התבאר שהחויב הוא על השוחט אף שאין הבהמה שלו אלא של ישראל אחר דבזובחי זבח תלי רחמנא, ולכן כששחט שחיטה כשרה ונמצאת גם בבדיקה כשרה חל עליה מיד חיוב המתנות. וכתבו האחרונים דזה שאמרו דיכול להאכיל לכלבים זהו כשנתקלקל הבשר ובלא"ה הוי בזיוי מצוה. והביאור בזה, דמאחר שמצאנו שהקפיד הכתוב על דרך אכילתם שתהיה בצורה של גדולה, דהרי הוא כמקבל מנה מבית המלך, מובן שאין לבזותם ולהשליכם לכלבים.

ואפילו לא שחט לצורך אכילת הבשר אלא לרפואה או לצורך כלבים וכיוצא בזה מ"מ חייב במתנות דבזביחה תלי רחמנא ולא באכילה, אבל אם שחט ונמצאת טריפה פטור מן המתנות. והכי תניא בספרי מאת זובחי הזבח פרט לטריפה, דטריפה אינה בכלל לשון זבח, ומיתה בעלמא היא, דשם זבח אינו אלא בראוי לאכילה, ולכן אפילו בספק טריפה פטור, ואפילו נטרפה מחמת חומרת האחרונים טריפה היא ואינה בת אכילה ופטור מן המתנות:

אמר רב חסדא מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי, ואין נאכלות אלא בחרדל, מאי טעמא אמר קרא למשחה לגדולה, בדרך שהמלכים אוכלים.

ולהלכה הכהן יכול לאכול המתנות באיזה אופן שערב לו הטעם, אם מבושל אם צלי כדי שיאכלם לתיאבון, ואם כל המטעמים שוים אצלו יאכלם צלי ובחרדל דרך גדולה כדרך שהשרים אוכלים [תוד"ה אין], אבל כשמוכר או נותן המתנות לאחרים אין בזה דקדוק כלל איך לאכלן, ורק כשהכהן בעצמו אוכלן או שמכבד בהם כהן אחר יש לדקדק לאכול דרך גדולה וכבוד דבהם כתיב למשחה, דהרי הוא כמקבל מנה מבית המלך כמבואר, אבל אלו הקונים אינם כמקבלים מנה כנ"ל.

וכן אם יש בהמה לכהן או לגוי ומכר את הראש לישראל קודם שחיטה חייב הישראל ליתן הלחיים לכהן, ובזרוע וקיבה פטור כיון שהם של המוכר, ואם מכר לו היד חייב בזרוע, ואם מכר לו הבני מעיים חייב בקיבה, ואפילו אם אחר השחיטה מכר לו כל הגוף פטור מפני שהחייב תלוי רק בעת השחיטה.

דף קל"ד ע"א

אמר לו מכור לי בני מעיה וכו'. אמר רב לא שנו אלא ששקל לעצמו, אבל שקל לו טבח הדין עם הטבח, ורב אסי אמר אפילו שקל לו טבח הדין עמו וכו' והכא במתנות כהונה נגזלות קא מיפלגי, דמר סבר נגזלות, ומר סבר אין נגזלות.

ישראל שאמר לחבירו אחר שחיטת בהמתו מכור לי בני מעיה של פרה זו והיה בהן הקיבה שהיא מן המתנות והלוקח לקח כל הבני מעיים עם הקיבה חייב ליתן הקיבה לאיזה כהן שירצה המוכר ואינו מנכה לו למוכר מן הדמים, שהרי היה יודע שחלקו של כהן אצלו והוא לא לקחם במשקל, ולכן אם באמת לקחם במשקל, ינכה לו מן הדמים כפי המשקל של הקיבה.

ועל מי החייב ליתנם לכהן, אם הלוקח שקלן לעצמו החייב עליו, שהרי הגזילה נמצאת אצלו וחייב בהשבתה, ואין הכהן יכול לתובעם מן המוכר אלא מן הלוקח. אבל אם המוכר שקלן ונתנם לו יכול הכהן לתבוע ממי שירצה, רצה גובה מן המוכר שהרי בידו שקלן ונתנם ללוקח, רצה גובה מן הלוקח מפני שבידו נמצא הגזילה.

דבר פשוט הוא שהמתנות אסור לשום ישראל לאוכלן שלא מדעת הכהן וזהו גזל גמור, מיהו אם אכלן או מכרן בין בעל הבהמה ובין אחר אינו יכול להוציא ממנו בב"ד מפני שהוא ממון שאין לו תובעים כמו שכבר נתבאר, ורק בדיני שמים חייב מפני גזל השבט, והקונה אותם אף על גב דלאו שפיר עביד מ"מ מותר לאוכלן שהרי אין בהן קדושה, וגם מצות הנתינה אינה עליו אלא על מי שמכרן לו וקיבל המעות, ומ"מ הוה כמסייע ידי עוברי עברה, ועל זה אמרו בסוגיא מתנות כהונה נגזלות, כלומר שחל עליהם גזל ואין הכהן יכול לתובען בדיני אדם, וזו שיטת הרמב"ם [פ"ט מביכורים] וכן פסק הש"ע [סעיף ל"א].

אבל שיטת רש"י ותוספות דכל עוד שהמתנות בעין הוה גזל גמור וחייב ליתנם לכהן, ומפרשים מה שאמרה הגמרא מתנות כהונה נגזלות, היינו ששם גזילה על זה, ולכן כששקלן הטבח ונתנם לקונה יכול הכהן לתבוע גם מהמוכר אף שהמתנות ביד הלוקח.

כתב השולחן ערוך [סעיף ט"ז] ישראל ששלח לחבירו בשר והמתנות בו מותר לאכלן. עכ"ל. דהיינו שאינו חושש שמא גזלן המשלח [טור], ולפי רש"י ותוספות היה

הקנאה דהתורה זיכתה להם, וזה דכתיב ונתן לכהן אין זה בתורת הקנאה אלא שהתורה צותה לו ליתן לכהן ומצינו בכמה מקומות שהיו נותנים לקטנים תרומה וחלה וגם בשם כתיב נתינה ואין שום ספק בזה דלא כיש מגמגמים בזה.

פשטיה דקרא במאי כתיב א"ל בשונה לתלמיד שאינו הגון, דאמר רב יהודה אמר רב כל השונה לתלמיד שאינו הגון נופל בגיהנם וכו' אמר רבי זירא אמר רב כל השונה לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקולים, שנאמר כצור אבן במרגמה כן נותן לכסיל כבוד וכתיב לא נאווה לכסיל תענוג.

ומדוע נאמרו עליו דברים אלו, דתלמיד שאינו הגון היינו תלמיד שאסור ללמדו תורה, וזה המלמדו רוצה להתחכם וחושב שהתורה תחזירהו למוטב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה, וכן שאר מימרות חז"ל נכונות ואמיתיות, אך שאינן שייכות לכזה אחד שטינא בלבו, שהתורה נעשית לו סם המות, אך זה המלמדו רוצה לקרבו על אף אזהרת חז"ל מטעם אהבת ישראל ושאר דברי חסידות של הבל, והרי זה התלמיד בקרבו ישים ארבו עד שיום אחד לפתע פתאום מתברר שהבור ריק אין בו מים, אבל נחשים ועקרבים יש בו, וכמה נפשות נופלות ברשתו וברשעו של אותו תלמיד, ומידה כנגד מידה הרי הוא נופל בגיהנם, לא אמרו יורד, אלא כנופל לבור בפתע פתאום, שהוא הולך לתומו בדרכו לגן עדן, אך בדרכו נופל לבירא עמיקתא של שאול תחתית מידה כנגד מידה כמו שעשה הוא.

ומה שאמרו כזורק אבן למרקולים, הרי הוא כאותו אחד שכוונתו לרגום את המרקולים ולבזותו ואינו יודע שזו עבודתו, והרי הוא כמקריב לעבודה זרה ולא עוד אלא אותם אבנים גם כן הפכו להיות עבודה זרה, כמבואר במסכת סנהדרין. כן הוא הרב הזה, שחושב שיתן כבוד לאותו תלמיד ועל ידי כן יקרבו, ובאמת זו הדרך הנכונה בכל תלמיד, לקרבו ולהראות לו פנים שוחקות, דאין הקפדן מלמד, אבל כאן הוא נותן כבוד לכסיל זה והרי הוא מוסיף כסילות על כסילותו, שמכח כבוד זה מוסיף הוא להרשיע, ונמצא כבוד זה שנתן לו כדי לקרבו הוא עצמו גרם לו להתרחק רחמנא לישובן.

דף קל"ג ע"ב

אמר רב הונא שותף בראש פטור מן הלחי, שותף ביד פטור מן הזרוע, שותף בבני מעיין פטור מן הקיבה וכו'.

שותפות הכהן או הגוי פוטרת כשהוא שותף בכל הבהמה אפילו יש לו חלק קטן כיון שאין להם אבר מיוחד לשיתוף, אבל אם אינם שותפים אלא בראש וכל הגוף הוא של הישראל לבדו אינו פטור אלא מן הלחיים בלבד, ואם הם שותפים רק ביד אינו פטור אלא מן הזרוע, ואם הם שותפים רק בבני מעיים אינו פטור אלא מן הקיבה.

אסור לזה שנשתלחו אצלו לאכלן מדין גמור, דכל זמן שהן בעין ה"ז גזל גמור, ורק משום דאמרין דמסתמא לקחן מהכהן מותר, אבל בלא"ה היה מדינא אסור. אבל לשיטת הרמב"ם הנ"ל, ושכן פסק השו"ע, מעיקר הדין אפילו גזלן מותר לאכלן דמתנות כהונה נגזלות, וכאן כתבו הנ"כ דאפילו לכתחלה מותר לקבלן ולא הוה כמסייע ידי עוברי עבירה משום דאמרין דודאי לקח מהכהן.

דף קל"ד ע"ב

ואם אין שם כהן מעלין אותן בדמים ואוכלן, מפני הפסד כהן.

אם אין שם כהן בעיר ישום המתנות בדמים דאין בהם שום קדושה כמ"ש וישומם בשוים ולא בפחות משוים דיש בזה גזל השבט ואוכלם, וכשימצא כהן יתן לו הדמים. ודוקא שישום מקודם אכילה אבל אם ירצה להניח השומא עד לאחר אכילה אסור [רדב"ז], דקודם השומא הוה כגזל, וזהו כשאין כהן אבל כשיש כהן אסור לו לשומם וליתן הדמים לכהן בלא רשותו.

ומלשון הטור וש"ע שכתבו ישום אותו בדמים משמע להדיא דסומכין על שומתו בעצמו וא"צ שאחרים ישומו כדרך כל שומות ב"ד, וכן משמע מלשון הרמב"ם שכתב מקום שאין בו כהן מעלה המתנות בדמים ואוכלן, ע"ש, ומשמע להדיא שהוא בעצמו מעלה אותן בדמים, אבל מלשון סוגיין שאמרה מעלין אותו בדמים משמע שאחרים ישומו את המתנות, ונראה דגירסתם היתה בגמרא מעלה ולא מעלין, וכן משמע מהרי"ף והרא"ש, והטעם י"ל דכיון דבשר נמכר באטליז בכל עת ובכל שעה א"צ לזה שומת ב"ד.

איזהו הזרוע מן הפרק של ארכובה עד כף של יד, והוא של נזיר; וכנגדו ברגל שוק, רבי יהודה אומר שוק מן הפרק של ארכובה עד סובך של רגל. אי זהו לחי מן הפרק של לחי עד פיקה של גרגרת.

הזרוע היא היד והיא הרגל שלצד הפנים ונותן לכהן יד אחת, ומדכתיב הזרוע בה"א הידיעה משמע העיקרית והיא של ימין. וצריך ליתן לכהן שני פרקים ממנה, והיינו הפרק השני והוא מסוף ארכובה הנמכרת עם הראש עד הפרק השלישי, וגם הפרק השלישי עד כף היד שהיא העצם הרחב של כתף, אבל הארכובה התחתונה אינה בכלל זרוע, וכך קבלו חז"ל.

והלחיים הם שני הלחיים שמצד ימין ושמצד שמאל, והלחי העליון שמכל צד והלחי התחתון שמכל צד,

ולמדנו זה מדכתיב לחיים לשון רבים, דאין לומר דקאי על הלחי העליון והתחתון שמצד אחד, דא"כ הו"ל לכתוב והלחים בחד יו"ד, דמשמע ג"כ שני הפרקים, דעל פרק אחד הו"ל לכתוב לחי, ולכן מדכתיב לחיים משמע כולו, וזהו מפרק של לחי התחתון עד פיקה של גרגרת שהיא הטבעת הגדולה עם הלשון שביניהם, וצריך שיתנם עם העור ועם הצמר שבראש הכבשים והשיער שבראש התישים, ולמדנו דבר זה מדכתיב והלחיים בה"א הידיעה לרבות כל אלה.

ואינו רשאי למלוג הראש ולא להפשיט עורו קודם שיתננו לכהן ואפילו במקום שנוהגין להפשיט הראש מ"מ לא יפשיט הלחיים, ואף על פי שרוצה ליתנם עם העור לכהן מ"מ לא יעשה כן, דשמא רצון הכהן לאכלו במליגה בלבד ובלא הפשטת העור. אבל הזרוע במקום שנהגו לפשוט אם רוצה מפשיטו ונותנו הוא ועורו להכהן מפני שאין דרך לאכול הזרוע במליגה בלבד וגם הכהן יפשיט העור, משא"כ בלחיים שדרך לאכלן במליגה בלבד מפני שהעור דק מאד. והקיבה צריך ליתן לו עם כל חלבה פנימי וחיצון, ולמדנו דבר זה ג"כ מיתור ה"א דהקיבה וכן פסקו כל הפוסקים.

דורשי חמורות היו אומרים הזרוע כנגד היד, וכן הוא אומר ויקח רומח בידו, ולחיים כנגד תפלה, וכן הוא אומר ויעמוד פנחס ויפלל, קיבה כמשמעה, וכן הוא אומר ואת האשה אל קבתה.

וביאר רבינו המהר"ל בחידושי אגדות, פירוש, אלו ג' דברים הם חלקי האדם, לומר כי הכהן הוא נבדל לקדש בכל דבר, הן בגוף, הן בנפשו, הן בנפש המדברת שלו. וכנגד הגוף צריך ליתן לו הקיבה, שהוא התחלת הגוף שממנו מתפרנס הגוף, והגוף הוא המקבל מן האדם, והקיבה הוא המקבל הראשון שמקבל המזון בראשון. והזרוע הוא כלי שעל ידו פעולות הנפש, שהזרוע הוא כח הפועל ביותר שלכך נקרא זרוע שהוא לשון כח ואף בבהמה הזרוע שהוא שעוקר תחלה הזרוע ללכת. הלחיים הוא כלי הדבור, וזה שאמר הלחיים זו תפילה שהוא מן נפש המדברת, ואף על גב שאין לבהמה הדיבור סוף סוף הלחיים הוא כלי הדבור. והכהן קדוש בכל חלקיו אל הש"י, ולכך היה פועל בכל אלו חלקים עבודת בוראו, שלקח רומח בידו והיה פועל בנפשו שהיה מתפלל אל הש"י בדבור והרג את המדיינית וידקור אותה אל קבתה וזהו ביטול גופה, וכמו שתרגם אונקלס קבתה בני מעהא. והכל בשביל כבוד הש"י, ובשביל כך יש לתת אלו שלשה דברים אל הכהן.